

**Pastoraal Plan voor het Kerkenbeleid
van de Pastorale Eenheid H. Norbertus Meerhout-Laakdal
24 oktober 2023**

**1. Situatieschets en verwachtingen – pastorale ontwikkelingen –
Conclusie**

1.1 Inleiding

In juni 2023 startte een nieuwe mandaatperiode van zes jaar voor het team van de Pastorale Eenheid en trad een nieuwe coördinator aan. Door duidelijke veranderingstendensen in het kerkelijk en maatschappelijk landschap dienen zich in de nieuwe beleidsperiode onvermijdelijk bijstellingen in het pastorale aanbod en in het kerkgebruik aan. Het is daarom aangewezen met een pastoraal plan de klijtlijnen voor de komende jaren uit te tekenen

Zowat tien jaar geleden werden de eerste Kerkenbeleidsplannen voor de Gemeentes Meerhout en Laakdal geschreven. In 2017 werd het Laakdalse plan geactualiseerd. In 2022-2023 werd dat van Meerhout geëvalueerd en kwam er klein addendum aan het plan. In de herfst van 2023 wordt dat van Laakdal geactualiseerd. In een contact met Roel De Ridder van het Platvorm Toekomst Kerken van VVSG & Parcum werd uitdrukkelijk gesteld dat bij het actualiseren van Kerkenbeleidsplannen een Pastoraal Plan steeds het prioritaire uitgangspunt dien te zijn.

Mede door de coronapandemie in de voorbije jaren zijn bepaalde kerkelijke en maatschappelijke ontwikkelingen – die het sociale weefsel verzwakten – versneld en/of onverwacht opgetreden. Dit is zeker zo op het vlak van de kerkpraktijk. Ook deze vaststelling zet aan om vanuit de pastorale eenheid de aanpak ten aanzien van de kerkgebouwen en kapellen aan te passen.

Terugblikkend op de voorbije jaren wil het team van de Pastorale Eenheid uitdrukkelijk vaststellen dat door de meer dan veertig leden van de Kerkraden van de Kerkfabrieken een degelijk beheer werd gevoerd en dit met veel toewijding, engagement en deskundigheid. Wij hebben grote waardering voor hun vrijwilligerswerk. Zij nemen hun taken op met veel zorg voor het erfgoed en voor de gemeenschapsmiddelen. In de volgende jaren van transitie zullen zij door hun constructieve inbreng een belangrijke rol spelen in het hertekenen van ons ‘kerken- en kapellenlandschap’.

Zowel voor de kerkelijke instanties (Bisdom Antwerpen, Vicariaat Kempen, Dekenaat Zuiderkempen, Pastorale Eenheid en Parochiekernen), de Kerkraden en de Centrale Kerkbesturen als voor de Gemeenten zijn de opdrachten ten aanzien van onze kerken en kapellen bijzonder complex. Met al deze betrokken partijen kijken wij aan tegen aanzienlijke bouwkundige, erfgoed-historische, organisatorisch-logistieke, administratief-juridische, financiële en maatschappelijke verantwoordelijkheden. Maar daarenboven zijn deze – vaak eeuwenoude – kerkgebouwen in een dorp sociale bakens die drager zijn van veelvuldige betekenissen:

emotioneel, symbolisch, heemkundig, esthetisch, sociaal, familiaal, devotieel, liturgisch, educatief, ... Wij staan dus voor een uitdagende taak.

Als Pastorale Eenheid willen wij er ons met grote zorg voor inspannen dat het overleg en het veranderingstraject kunnen verlopen in een respectvolle en constructieve samenwerkings-sfeer: tactvol en doortastend, zorgzaam en ondernemend, doordacht en gedragen.

1.2 Kerkpraktijk en -gebruik

Aanwezigen in liturgische vieringen en op pastorale activiteiten

Na de covidpandemie heeft de deelname aan de gewone vieringen in het weekeinde zich niet hersteld. In de meeste van onze kerken zijn er doorgaans zo'n twintig gelovigen die deelnemen. Bij het gedenken van overledenen, bij hoogfeesten als Kerstmis en Pasen, bij voorbereidende vieringen met communicanten en vormelingen, bij Christus Koningvieringen stijgt dit aantal gevoelig. In de kerk van O.L.V. Veerle ligt de kerkpraktijk gevoelig hoger dan in de andere acht kerken, en daar wordt de liturgie telkens ondersteund door een vrij talrijk kerkkoor.

Zeker in de wintermaanden zakt het aantal kerkgangers in enkele kerken onder de 15. In twee kerken wordt er in de winter uitgeweken naar een 'winterkapel' om alzo de energiekosten te beheersen.

Sinds 2021 geldt er een regeling waarbij er elk weekeinde eucharistie wordt gevierd in de zondagskerken van Sint-Trudo Meerhout en O.L.V. Wijngaard Veerle; in de zeven andere kerken is er twee keer per maand een eucharistie, een keer per maand een woord- en communieviering en een keer per maand geen viering.

In maanden waarin er een vijfde zondag valt wordt er gezamenlijk gevierd in de twee zondagskerken. Vaak wordt hieraan een feestelijke gelegenheid (met een receptie) gekoppeld, en dan wordt een bredere groep gelovigen bereikt.

Er wordt in een parochie op een weekdag gevierd met een vijftal personen, twee andere weekdagvieringen hebben plaats in een Woon- en Zorgcentrum. In twee andere WZC worden maandelijks liturgische vieringen verzorgd.

De leeftijd van de kerkgangers ligt vrij hoog en dat maakt dat in de volgende jaren het aantal aanwezigen vrij zeker verder daalt. Wij verwachten dat in enkele kerken het aantal geregeld onder de kritische grens van 10 personen zakt en het om meerdere redenen niet meer haalbaar/verantwoord is om apart op die plek te vieren ...

De coronacrisis veroorzaakte een heuse kentering in het beleven van het afscheid bij een overlijden. Een van de gevolgen hiervan is een sterke vermindering van het aantal kerkelijke uitvaarten, in enkele kerken gaat het sinds 2021 niet meer over vijf afscheidsvieringen per jaar.

Ook het aantal huwelijksvieringen is verder afgenomen tot minder dan tien voor de hele Pastorale Eenheid. Hierbij stellen wij vast dat meerdere koppels voorkeur geven aan de stemmige Sint-Bavokapel voor hun trouwplechtigheid en dat een aanzienlijk aantal aanwezigen deelneemt aan de huwelijksvieringen.

Het aantal dopelingen daalt slechts in geringe mate. Voor de doopvieringen verplaatsen de families zich gemakkelijk over de parochiegrenzen heen. Tevens stellen wij vast dat een grote groep mensen meeviert.

In vijf van onze parochiekerken vinden schoolvieringen plaats, vaak nemen hier niet enkel de leerlingen en leerkrachten maar ook (groot)ouders aan deel. In kerken vinden ook leeruitstappen, proclamaties voor de laatstejaars en evacuatieopvang plaats.

Sinds enkele jaren hebben pastorale vormingsinitiatieven plaats in onze kerken: startavond werkjaar, startnamiddag vormselcatechese, opening en slot Fakkeltocht Vormelingen (met ouders), Spirit Festival Vormelingen (met ouders), kerkexploratie gezinnen Eerste Communicanten, Lichtjesticht gezinnen Eerste Communie, Communiebeurs, Zanginstuif Vormelingen, zangrepetities Chiro's Christus Koning, ...

De bundeling van communie- en vormselvieringen heeft zich verder gezet. Het betreft nu negen vieringen die zich steeds in volle kerken afspelen.

In omliggende gemeentes als Geel en Mol wordt een vernieuwing van het kerkpubliek vastgesteld door de instroom van jongere katholieken van buitenlandse oorsprong. Tot op heden blijft die internationalisering en verjonging in onze landelijke parochies beperkt. Zo nodig kunnen wij hierbij worden ondersteund door de stafmedewerker Internationalisering, Migratie en Diversiteit van het Vicariaat Kempen.

Bezoekers open kerken en kapellen & deelnemers aan culturele activiteiten

Momenteel zijn drie van onze negen kerken dagelijks geopend, en zijn ook twee grotere kapellen van Pasen tot Allerheiligen dagelijks (of in het weekeinde) geopend. Zowel dorpsbewoners als toeristen brengen geregeld een bezoek en branden er een kaarsje.

De voorbije jaren ontstonden er meerdere initiatieven die het klein religieus erfgoed (bv. Mariakapelletjes) in onder meer het Merodegebied en de Kempen opnieuw positief onder de aandacht brengen. Waar mogelijk wordt dit ook vanuit de parochies versterkt en verbonden met beleving in het kerkgebouw.

In meerdere kerken hebben bij gelegenheid tentoonstellingen en/of concerten plaats. Meestal is dit in samenwerking met partners als Muziekacademie, koren of fanfare/harmonie, heemkundige kringen, Merodefestival, Stuifzand, verenigingen.

Vrijwilligers, medewerkers, gebedsvoorgangers en pastores

Zoals in de bredere samenleving wijzigt en verzwakt ook in het kerkelijk leven het vrijwilligerswerk. De leeftijd van de vrijwilligers wordt globaal steeds ouder en het vinden van opvolgers wordt moeilijk tot onmogelijk. De parochies en kerkfabrieken stoten hier op grenzen en de kans is reëel dat het op (korte) termijn niet meer haalbaar is om op bepaalde plekken de nodige minimale zorg voor de liturgische vieringen en/of het kerkgebouw op te nemen.

Daarenboven is het zo dat binnen drie jaar meerdere van onze vrijwillige gebedsvoorgangers en onze permanente diaken de leeftijd van tachtig jaar bereiken. Volgens de richtlijnen van het bisdom moeten zij op dat ogenblik hun engagement afronden. Er is geen zicht op mensen die hen kunnen opvolgen en ook nieuwe pastores (beroepskrachten) of priesters dienen zich niet aan, terwijl de leeftijd van de huidige pastores ook verder schrijdt.

1.3. Conclusies voor het pastorale kerkenbeleid

De geschetste snel voortschrijdende ontwikkeling van het aantal kerkgangers, het aantal gevraagde liturgische vieringen, de leeftijd en het aantal van vrijwilligers/voorgangers/pastores noodzaakt om vast te stellen dat wij binnen onze Pastorale Eenheid in de nabije toekomst niet meer in staat zijn om negen kerkgebouwen en een aantal kapellen pastoraal te bedienen en het goed beheer ervan mee te ondersteunen.

Deze evolutie is niet onverwacht en in het licht daarvan werden op aansturen van het Vicariaat Kempen in zowel Meerhout als Laakdal twee clusters opgericht met daarin telkens twee bestaande parochies:

- O.L.V. Gestel en Sint-Bavo Zittaart
- Sint-Trudo Meerhout en Sint-Jozef Berg
- O.L.V. en Sint-Jozef Veerle en Sint-Lambertus Eindhout
- Sint-Niklaas Meerlaar en Sint-Gertrudis Vorst

Bedoeling is dat deze clusters in een volgende fase overgaan in telkens twee (in de plaats van vier) parochies in elke gemeente.

Vanuit de Pastorale Eenheid voorzien wij nu dat die volgende fase zich binnen de vijf jaar zal aandienen.

Reeds in het eerste kerkenbeleidsplan van Meerhout staat gestipuleerd dat in de toekomst voor de Gemeente Meerhout voor de eredienst twee kerken volstaan. Vanuit de Pastorale Eenheid dienen wij nu vast te stellen dat dit tevens voor Laakdal het geval wordt en dat ook in deze gemeente op termijn twee kerken toereikend zijn.

In Meerhout hebben de kerken van Sint-Trudo en O.L.V. Gestel een **A-statuut**: het betekent dat zij voor de eredienst worden behouden. Deze kerken werden daartoe gekozen omwille van hun historische en erfgoedwaarde, hun ligging, hun pastorale mogelijkheden, hun liturgische uitstraling. Als wij die lijn consistent doortrekken voor Laakdal dan dienen de kerken van O.L.V. Wijngaard en van Sint-Gertrudis een **A-statuut** te krijgen.

Als wij in Meerhout de stap zetten van vier naar twee kerken, willen wij ineens overwegen om daarbij de kerk van Sint-Trudo te gebruiken als “zomerkerk” – van Pasen tot Allerheiligen – en de kerk van Onze-Lieve-Vrouw – van Allerheiligen tot Pasen – als “winterkerk”. En dit om zowel economische, ecologische als pastorale redenen. Mogelijk kan worden bekeken om voorafgaand aan de overgang naar twee kerken voor Meerhout reeds eerder de kerken van Sint-Bavo Zittaart en Sint-Jozef Berg in de winter niet of minder te gebruiken. Dit kan echter enkel mits een tijdige communicatie en een goede en eenduidige regeling voor doopsels, misintenties en het globale aanbod van weekeindevieringen.

Wij stellen voor dat de kerken van Sint-Bavo, Sint-Jozef Berg, Sint-Jozef Werkman, Sint-Lambertus en Sint-Niklaas een **B-statuut** krijgen: het betekent dat voor deze kerken een traject kan worden opgestart om verantwoorde pistes van neven- of herbestemming te onderzoeken en voor te bereiden om te realiseren op een termijn van vijf jaar.

Deze hertekening van het kerkenlandschap sluit consistent aan bij de intenties voor andere omliggende gemeenten in de Zuiderkempen.

Er bestaat ook een **C-statuut** : dan wordt een traject naar her- of nevenbestemmen op langere termijn (vijftien jaar) voorzien.

Vanuit de Pastorale Eenheid zijn wij ons goed bewust van de ingrijpende reikwijdte van deze beleidsopties: zij betekenen waarlijk het inluiden van een heel nieuw tijdperk. Tevens beseffen wij dat deze kentering ook de beide gemeentebesturen voor een aanzienlijke bijkomende opdracht plaatst.

Het valt – althans op het eerste zicht – buiten het bereik van dit pastoraal plan betreffende de kerkgebouwen, toch houden wij eraan om er in dit document op te wijzen dat wij een gelijkaardige zorg en opdracht zien ten aanzien van de parochiezalen, het jeugdbewegings- en fanfarelokaal en de speeltuin die binnen de Dekenale vzw onder onze verantwoordelijkheid vallen. Het is een zorg die wij met de Pastorale Eenheid niet meer aankunnen en die trouwens niet tot onze kerntaken hoort. De meeste van deze sites behoren echter tot een bredere dorpscentrum-omgeving. Wanneer de neven- of herbestemming van de kerken in het ruimere kader van een sociale dorpskernontwikkeling wordt aangepakt blijken de verschillende gebouwen sterk met mekaar verbonden.

2. Stappenplan van de Pastorale Eenheid voor de volgende jaren

Werkjaar 2023-2024

Na gesprekken binnen CKB, met Kerkraden en Parochiekern Laakdal: overleg met Gemeente Laakdal over actualisatie Kerkenbeleidsplan.

Gesprekken met CKB, met Kerkraden en Parochiekern Meerhout over het Pastoraal Plan Kerkenbeleid. Overleg met CBS Meerhout over dit Pastoraal Plan.

Versterken van de beleving van enkele hoogfeesten door gezamenlijk en anders te vieren: Hemelvaart, Pinksteren, Tenhemelopneming Maria.

Werkjaar 2024-2025

Evalueren van de kerkpraktijk en de beschikbaarheid van vrijwilligers. Mogelijk bijsturen van het liturgisch aanbod in de weekeindes.

In de lente 2025 organiseren Vicariaat Kempen, IOK en Conferentie Kempense Burgemeesters een infosessie voor de nieuw verkozenen over de Kerkenbeleidsplannen. Daarna afstemming met de twee gemeenten over de actualisatie en/of bevestiging van de Kerkenbeleidsplannen.

Werkjaar 2025-2026

Procedure voor de fusie van de parochies opstarten en traject uittekenen om over te gaan van negen naar vier liturgische kerkgebouwen in de Pastorale Eenheid.

Actief meewerken met de gemeenten aan de trajecten naar neven- en herbestemming.

Werkjaar 2028-2029

Evaluatie met de gemeenten van de Kerkenbeleidsplannen en mogelijk actualiseren.

3. Aanbevelingen van de Pastorale Eenheid voor het valoriseren, nevenbestemmen en herbestemmen van kerk

Vooraf

Wij herinneren eraan dat de Kerkraden en Parochiekernen van Sint-Niklaas Meerlaar en van Sint-Lambertus Eindhout in 2020, op vraag van het gemeentebestuur Laakdal, hun medewerking verleenden aan een ontwerpend haalbaarheidsonderzoek betreffende de mogelijke nevenbestemming van hun kerk. Deze studie bevat relevante informatie.

Reeds in de voorbije jaren werd er in onze Pastorale Eenheid bereidheid getoond voor 'medegebruik' van kerken door andere christelijke kerkgemeenschappen. Een verzoek van Koptische christenen ging niet door bij gebrek aan voldoende openbaar vervoer. Op twee andere vragen kon niet worden ingegaan omdat de aanvragers niet tot een erkende christelijke gemeenschap bleken te behoren.

3.1 Valoriseren

Om een positiever klimaat te creëren rond de kerkgebouwen en kapellen bevelen wij aan om in de Kerkenbeleidsplannen ook engagementen betreffende het herwaarderen op te nemen: werkpunten die die zijn vooropgesteld door de gemeentelijke beleidsverantwoordelijken voor erfgoed, cultuur en toerisme. Meerdere kerken hebben heel wat troeven om op toeristisch en cultureel vlak uit te spelen. Wij denken hierbij aan:

- Knooppunten van fiets- en wandelroutes langs de kerken
- Infodragers aan de kerken die voor toeristen het verhaal van het gebouw brengen

- Bevorderen openstellen en camerabewaking kerkgebouwen
- Aanbod van gegidste rondleidingen in kerken met grote erfgoedwaarde
- Jaarlijks aanbieden van een concert en/of tentoonstelling in een van de kerken
- ...

Hier liggen wellicht mogelijkheden tot samenwerking met Heemkundige Kringen, Merodeproject, Kempens Landschap, Merodefestival en Stuifzand.

3.2 Nevenbestemmen

De liturgische ruimte en de andere ruimte(s) worden zodanig van elkaar gescheiden, dat een gedeeld gebruik mogelijk wordt, zonder dat de afzonderlijke activiteiten elkaar hinderen of doorkruisen.

- *Kerkgemeenschap als gastheer van activiteiten*
- *Geen privébelangen of commerciële activiteiten*
- *“Het doel van de nevenbestemming moet rijmen met de waardigheid als gebouw van de eredienst.”*
- *Steeds met gebruiksovereenkomst en goedkeuring van pastoor en bisschop*

Sint-Niklaaskerk Meerlaar

Verwijzend naar de eerdere haalbaarheidsstudie voor nevenbestemming willen wij voorstellen om een traject te verkennen waarbij op een innoverende wijze het koorgedeelte (of middenschip) van de kerk wordt afgescheiden. Deze verkleinde Sint-Niklaaskerk kan dan mogelijk – na grondige haalbaarheidsstudies op bouwkundig en financieel vlak – worden hertekend tot een eigentijds ingericht *‘huis van stiltebeleving, spiritualiteit, catechese en evangelisatie’*. Een te bekijken piste is of de verkleinde kerkruimte kan worden ingericht voor activiteiten als zenmeditatie, yoga, mindfulness, eutonie; maar ook voor vormingsactiviteiten van de Pastorale Eenheid: doopavonden voor jonge ouders, huwelijksvoorbereiding, catechese voor eerste communie en vormsel, start- en slotavonden, bezinningsavonden, Tevens kan worden nagegaan of de vernieuwde kerk op schooldagen ter beschikking zou kunnen staan van onze basisscholen als stille ruimte voor activiteiten in het kader van godsdienst en pastoraal. Binnen deze kleinere ruimte is compartimenteren

Mogelijk kan de Kerkfabriek hiervoor middelen inzetten die worden verkregen door het afstand doen van het naburige Parochiehuis, en kunnen Gemeente en Kerkfabriek voor een dergelijk innovatief project via het *Platform Kerken Parcum – VVSG* een Vlaamse subsidie verwerven. Hierbij dient zeker te worden aangestuurd op het verhogen van de energie-efficiënte (verwarming, verlichting, ...).

Een andere optie die te overwegen valt, is of deze kleinere en gemoderniseerde kerk dienst kan doen als winterkerk.

Er blijft wel de opdracht om onder leiding van het gemeentebestuur voor het resterende kerk-schip een goede invulling te vinden.

3.3 Herbestemmen

Definitief aan de eredienst onttrokken en een nieuwe bestemming. Daarvoor moet de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure gevolgd worden. Bij behoud van het gebouw, dient een kerkelijk niet-onwaardige bestemming gevonden te worden.

- *Weloverwogen beslissing na goed overleg*
- *Gesprekspartners: kerkelijke en burgerlijke partijen (bisdom, pastorale eenheid, parochie, ... & gemeente, kerkfabriek, ...)*
- *Kan enkel door de bisschop gebeuren als duidelijk en aanvaardbaar plan voorhanden is*
- *In geklasseerde monumenten moeten de ingrepen omkeerbaar zijn*

Sint-Bavo Zittaart en Sint-Jozef Berg, en de dorpsomgevingen van het Turkenhof en het Gildenhuis

In verschillende Kempense gehuchten werden in de dorpskern met kerk, pastorie, school, zaal, ... projecten van dorpsontwikkeling gerealiseerd. Wij willen de Gemeente Meerhout sterk aanbevelen om ook voor de dorpskernen van Zittaart en Berg een dergelijke ruime oefening te doen.

Een gelijkaardige opdracht suggereren wij voor de omgeving van het Turkenhof te Gestel met de zaal, het Chirolokaal en het schoolgebouw.

Wij bevelen sterk aan om steeds huisvesting en open ruimte voor de jeugdbeweging te voorzien en om de toekomstkansen van de lokale scholen van Zittaart en Gestel met zo'n project te bevorderen.

Wij gaan ervan uit dat het verder uitwerken en concretiseren van het – in overleg met de gemeente Meerhout – uitgewerkte masterplan Gildenhuis tot een goede uitvoering met een deels sociale invulling kan komen. Dit project heeft ook een belangrijke financiële opdracht om ervoor te zorgen dat de Kerkfabriek en de parochies een inkomstenbron creëren om hun werking in de toekomst eigenstandig te kunnen vervullen.

Mogelijk leent een herbestemde Sint-Bavokerk van Zittaart zich goed voor het herbergen van een educatief erfgoedhuis met onder meer een permanente expositie van het waardevolle Meerhoutse (religieuze) erfgoed. De nabijheid van de historische Haanven Windmolen schept kansen tot erfgoed-verbinding.

Sint-Lambertus Eindhout

In functie van de nakende kerkrestauratie en met de info van de hogervermelde haalbaarheidsstudie van 2020 kan hier prioritair werk worden gemaakt van het uitwerken van een herbestemming met behoud van een afgezonderde devotiekapel. Door het geklasseerd zijn van de kerk – met vele religieuze kunstvoorwerpen – en van het unieke orgel zal het herbestemmen

naar een nieuw waardig kerkgebruik geen vanzelfsprekende opdracht zijn. Wij hebben er echter vertrouwen in om hier in overleg met het Vicariaat Kempen, het Gemeentebestuur en met het advies van Kempens Landschap en het Platform Kerken van Parcum – VVSG tot een verantwoorde oplossing te komen. Als mogelijke pistes suggereren wij om te verkennen of het herbestemmen tot een muziek- en cultuurhuis en of een (religieus) erfgoedhuis met museale invulling en vergader/ontmoetingsplek(ken) haalbaar zijn.

De kerk van Eindhout wordt onttrokken aan de eredienst, maar wij willen de kapellen van O.L.V. van Zeven Weeën (Ham) en van Sint-Bavo (Trichelhoek) behouden in hun liturgische en devotionele functie. Voor deze kapellen wordt verder volop ingezet op valoriseren met toeristische en culturele activiteiten.

Sint-Jozef Werkman Heide

Heel eigen aan dit kerkgebouw is dat het volledig eigendom is van de Kerkfabriek en dat de gehele omliggende site 'kerkelijke eigendom' (Kerkfabriek en Dekenale vzw) is. Ook al is het een recent gebouw toch is het een unieke en esthetisch bijzonder waardevolle naoorlogse kerk ontworpen door Rik Van Steenberghe. Zowel vanuit academische (architectuuropleidingen Gent en Leuven) als vanuit kerkelijke hoek wordt er al meerdere jaren op aangedrongen om dit kerkgebouw te vrijwaren van een ingrijpende herbestemming of afbraak.

Daartoe willen wij in het Kerkenbeleidsplan opnemen dat wij samen met de Gemeente en deskundige partners als bijvoorbeeld het IOK en Welzijnszorg Kempen in de volgende jaren onderzoeken of op de gehele site een zorgcampus kan worden gerealiseerd mét behoud van de kerkruimte (die kan worden gebruikt voor eredienst en voor ander waardig gebruik van de sacrale ruimte, en als devotieplek voor omwonenden en passanten).

4. Juridische en administratieve verantwoordelijkheden en opdrachten bij een nevenbestemmen of herbestemmen; alsook bij het 'opgeven' voor de eredienst van een kerk.

Het is nodig om in het geactualiseerde Kerkenbeleidsplan goed te omschrijven wie welke verantwoordelijkheden draagt als een procedure voor her- of nevenbestemming wordt opgestart; en als een lokale parochiegemeenschap/of Kerkraad niet meer in staat blijkt om de zorg voor een kerkgebouw op te nemen. In concreto is het onontbeerlijk om duidelijk te stipuleren hoe de verplichtingen ten aanzien van lopende kredieten en overeenkomsten worden overgenomen. Wanneer de kerk wordt onttrokken aan de eredienst dienen de investeringsleningen ten laste te komen van de eigenaar en/of nieuwe gebruiker van het kerkgebouw. Ook andere overeenkomsten dienen aan hen te worden overgedragen.